

STUDIA I ROZPRAWY

EDUKACJA HUMANISTYCZNA nr 1 (46), 2022
Szczecin 2022

Jan Doroszczak
Akademia Nauk Stosowanych
Towarzystwa Wiedzy Powszechnej
w Szczecinie

BIGAMIA JAKO ZAGROŻENIE CZASÓW GLOBALIZACJI W UJĘCIU PRAWNO-SPOŁECZNYM

Wprowadzenie

W dobie XXI wieku coraz bardziej aktualnym staje się problem związany z tak zwanym kryzysem małżeństwa i rodziny. Przejawia się to między innymi w drastycznie rosnącej liczbie rozwodów, jednocześnie przy coraz mniejszej liczbie ślubów. Jednak problem ten dotyka przede wszystkim społeczeństwa tak zwanej „kultury zachodniej”. Być może, dlatego wielu mieszkańców Europy z aprobatą spogląda na obyczaje przynoszone przez coraz większą liczbę imigrantów pochodzących z terenu Azji, Bliskiego Wschodu i Afryki. Wielu mieszkańców naszego kontynentu próbuje przejmować te obyczaje poprzez asymilację z obcokrajowcami, między innymi wchodząc z nimi w różnorodne relacje partnerskie, w tym i związki małżeńskie. Należy jednak pamiętać o pewnego rodzaju zagrożeniach wynikających z takich związków, a jednym z nich może być wstąpienie w związek bigamiczny. I właśnie to zagadnienie będzie przedmiotem rozważań dalszej części artykułu, gdzie przedstawione zostaną zasady obowiązujące w polskim systemie prawnym, praktyczne problemy i rozwiązania prawne oraz przykłady z rodzimego orzecznictwa i piśmiennictwa. Artykuł nie ma na celu udowadniania przyjętych założeń, a jedynie przybliżenie zagadnienia bigamii w rozumieniu prawa karnego, prawa rodzinnego, cywilnego i prywatnego prawa międzynarodowego. W opracowaniu zastosowano metody naukowe analizy wiedzy prawniczej i identyfikacji głównych problemów związanych ze zjawiskiem bigamii w Polsce i na świecie, porównawczej analizy aktów prawnych, polegającej na badaniu współczesnego prawa międzynarodowego, ustawodawstwa państw trzecich i prawa krajowego oraz analizy kompleksowej i systemowej dokumentów. Wykorzystano akty prawne i prace naukowe w zakresie ogólnej teorii prawa oraz ściśle związane z przedmio-

towym zagadnieniem, posiłkowano się również materiałami opublikowanymi na stronach internetowych i aktualnym orzecznictwem sądowym.

Bigamia – zjawisko prawne i społeczne

W polskim prawie karnym przestępstwo bigamii zostało spenalizowane w art. 206 Kodeksu karnego: *Kto zawiera małżeństwo, pomimo że pozostaje w związku małżeńskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2*¹. Warto zauważyć, że postanowienia tego przepisu odnoszą się zarówno do bigamii, jak i poligamii rozumianych odpowiednio, jako "dwożeństwo" i "wielożeństwo". W polskim prawie, mają one jednak jeszcze szersze zastosowanie, gdyż obejmują też "dwumęstwo" (biandrię) i "wielomęstwo" (poliandrię). Wspomniany przepis ma na celu ochronę małżeństwa wynikającą z gwarancji zawartych w Konstytucji RP² (art.18), a dalej w prawie rodzinnym (art. 13 § 1 KRO³), jako monogamicznego związku mężczyzny i kobiety⁴. Należy podkreślić, że monogamiczność małżeństwa jest jedną z podstawowych zasad polskiego prawa rodzinnego⁵. Zasada ta znajduje również odzwierciedlenie w prywatnym prawie międzynarodowym⁶ (art. 7 PPM).

W świetle statystyk Policja, w okresie ostatniego dziesięciolecia, każdego roku wszczyniała od kilku do kilkunastu postępowań przygotowawczych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa bigamii. Jednak w tym samym okresie zakończono odpowiednio tylko od 0 do 10 postępowań z wnioskiem o objęcie podejrzanych aktem oskarżenia⁷. Jeszcze mniej osób zostało skazanych za to przestępstwo. Biorąc powyższe pod uwagę, można by się zastanawiać, czy przedmiotowe zagadnienie wartym jest uwagi? Przytoczone dane statystyczne mogłyby wskazywać, iż opisane przestępstwo nie jest szczególnie „popularnym” w Polsce, a podobnie było do niedawna również i w innych krajach Europy. Dlatego w niedalekiej przeszłości pojawiały się głosy mówiące o wykreśleniu go z katalogu przestępstw w polskim systemie prawnym, tak jak to ma miejsce na Ukrainie i nie tylko. Od kilku lat sytuacja jednak diametralnie się zmienia i z dużą dozą prawdopodobieństwa można stwierdzić, że wspomniany przepis stanie się żywym w rozważaniach zarówno organów ścigania jak i w sądownictwie. Prawo Wielkiej Brytanii za bigamię przewiduje karę do siedmiu lat pozbawienia wolności, a sądy każdego roku wydają wyroki skazujące średnio na 70 osób. Przy czym przytoczone dane nie obejmują ich tak zwanej „ciemnej liczby”, to znaczy małżeństw bigamicznych zawieranych poza Wielką Brytanią zgodnie z prawem państw obcych lub małżeństw zawieranych na zasadach prawa wyznaniowego, które w obu przypadkach są ukrywane przed organami administracji państwo-

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553 ze zm., art. 206, (KK).

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.

³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, Dz.U. 2020, nr 0, poz. 1359 ze zm., (KRO).

⁴ A. Marek, *Kodeks karny*, Prokuratura i Prawo 5, Warszawa 2007, s. 162.

⁵ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2016, s. 76.

⁶ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 roku, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Dz.U. 2015, nr 0 poz. 1792 ze zm., (PPM).

⁷ [statystyka.policja.pl › download › 20Statystyka](https://statystyka.policja.pl/download/20Statystyka), [wgląd: 20.01.2022].

wej. Warto zauważyć, że czynu tego dopuszcza się trzy razy więcej mężczyzn niż kobiet, a są to osoby z bardzo różnych środowisk. Wynika to z faktu otwierania się Europy, w tym również i Polski, na imigrantów praktycznie z całego świata, bardzo często z regionów odmiennych kulturowo i o bardzo zróżnicowanych systemach prawnych, w tym również dotyczących instytucji małżeństwa. Należy jednak mieć świadomość, że zawarcie związku małżeńskiego obywatela Polski z obcokrajowcem może rodzić szereg komplikacji natury prawnej i społecznej, a czasem nawet wiązać się z możliwością popełnienia przestępstwa. Sytuacja taka może wynikać zarówno z braku świadomości prawnej, jak i lekkomyślności.

Jako Polacy mamy pewne doświadczenia związane z tym zjawiskiem. Na podstawie kwerendy doniesień medialnych oraz ogólnie dostępnych statystyk sądowych USA, szacuje się, że na przełomie lat 80/90 ubiegłego wieku w samym okręgu Chicago żyło, co najmniej kilka tysięcy małżeństw, w których przynajmniej jedna z osób (pochodzenia polskiego) była w związku bigamicznym, a jedna z takich spraw została dość szeroko opisana w polskich mediach: *USA odmawia udzielenia pomocy prawnej w sprawie bigamii*⁸. Artykuł dotyczył postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Żarach, w toku którego ustalono, że dwoje Polaków, pozostających w związkach małżeńskich zarejestrowanych w Polsce, po wyjeździe do USA zawarło tam kolejny związek małżeński. Co ciekawe, na wniosek polskiej prokuratury o ustalenie i udzielenie odpowiedzi: *czy prawo karne Stanu Illinois penalizuje zachowanie polegające na zawarciu związku małżeńskiego, pomimo pozostawania w legalnym związku małżeńskim, a także czy podejrzani, uzyskali rozwody ważne w świetle prawa Stanu Illinois, a jeśli tak, to czy były to formalności wystarczające do wstąpienia w nowy związek małżeński, pomimo trwania w ważnych związkach małżeńskich w Polsce, bez narażenia się na popełnienie przestępstwa bigamii*⁹, prokuratorzy amerykańscy odmówili pomocy prawnej, w przeciwieństwie do prokuratorów polskich, uznając czyn za nieszkodliwy społecznie. Niezależnie od zapadłych w przedmiotowej sprawie rozstrzygnięć i grożących sankcji karnych, trudno zgodzić się ze stwierdzeniem, iż bigamia jest czynem nieszkodliwym, czy też o niskiej szkodliwości społecznej. Należy bowiem pamiętać o konsekwencjach zawarcia małżeństwa, jak również z faktu trwania w nieważnym związku małżeńskim, a wynikających z obowiązujących i powszechnie akceptowalnych zasad współżycia społecznego. Nie bez znaczenia w tej kwestii są również regulacje prawa cywilnego w zakresie chociażby własności majątku nabytego w czasie trwania małżeńskiej wspólności majątkowej, która nie ustaje z chwilą zwarcia przez jednego z małżonków, kolejnego (bigamicznego) małżeństwa czy własności majątku nabytego przez „członków nowego (drugiego) małżeństwa”. Kolejną kwestią są zagadnienia prawa rodzinnego, a w szczególności uprawnień (lub ich braku) w zakresie alimentacji czy też prawa spadkowego. Warto zatem pokrótce przybliżyć zagadnienie bigamii w kontekście ewentualnych zagrożeń dla osób świadomie czy też nieświadomie wstępujących w taki związek.

⁸ <http://www.zielona-gora.po.gov.pl/index.php?id=3&ida=6730>, [wgląd: 8.01.2022].

⁹ Ibidem.

O odpowiedzialności karnej była mowa na wstępie i wydawać by się mogło, że jest ona oczywista. Jednak tylko pozornie, gdyż do stwierdzenia czy dany czyn jest przestępstwem, koniecznym jest ustalenie gdzie doszło do zawarcia drugiego małżeństwa. Pamiętając, że w tym względzie zastosowanie mają przepisy art. 28-54 PPM¹⁰ regulujące ważność związków małżeńskich, możemy wyróżnić trzy możliwości:

- pierwsza – kraje, w których bigamia jest całkowicie zabroniona (większość krajów Europy) – w takim przypadku, wobec obywateli polskich zastosowanie mają wprost postanowienia art. 206 kk;
- druga – kraje, w których zjawisko bigami nie zostało spenalizowane (np. Ukraina) – w takim przypadku trudno uznać, iż doszło do dokonania przestępstwa, gdyż prawo nie przewiduje odpowiedzialności karnej za taki czyn w miejscu gdzie doszło do zdarzenia. Na przykład na Ukrainie Kodeks Rodzinny stwierdza jedynie w art. 39: *małżeństwo zawarte z osobą będącą jednocześnie w innym zarejestrowanym małżeństwie jest nieważne*¹¹, a dalej: ... *Na wniosek zainteresowanego urząd stanu cywilnego wykreśla z akt fakt zawarcia takiego małżeństwa*. W rozumieniu polskiego prawa karnego można w omawianej sytuacji mówić jedynie o usiłowaniu popełnienia przestępstwa bigamii lub innej jego formie zjawiskowej.
- trzecia – kraje w których małżeństwa poligamiczne są dozwolone (np. część krajów muzułmańskich) – w takim przypadku brak będzie podstaw (art. 111 KK) do stosowania polskiej ustawy karnej (art. 206 KK) w myśl zasad: narodowości podmiotowej (art. 109 KK) i narodowości przedmiotowej w postaci zwykłej i obustronnej (art. 110 § 1, art. 112 KK), represji zastępczej (art. 110 § 2 KK) i represji wszechświatowej (art. 113 KK)¹².

Należy jednak pamiętać, że w dalszym ciągu będziemy mieć do czynienia z przestępstwem bigamii w sytuacji zawarcia kolejnego małżeństwa na terenie Polski, nawet jeśli pierwsze z małżeństw zawarte zostało (za granicą) na podstawie przepisów dopuszczających wielożenstwo (małżeństwo ułomne). Wyjątek stanowić może przypadek zawarcia za granicą małżeństwa wyznaniowego niewywołującego skutku w prawie polskim. Osoba, która zawarła taki związek nie pozostaje w związku małżeńskim w rozumieniu art. 13 § 1 KRO¹³.

Fakt popełnienia przestępstwa odnosi się zarówno do zawarcia kolejnego małżeństwa na podstawie oświadczenia woli złożonego przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, jak i zgodnie z postanowieniami Konkordatu zawartego pomiędzy Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską¹⁴, to jest na podstawie tzw. ślubu konkordatowego. Zasada ta nie jest lustrzaną dla niektórych krajów, których prawodawstwo wywodzi się z prawa ko-

¹⁰ PPM.

¹¹ Kodeks Rodzinny Ukrainy art. 39

¹² M. Szewczyk, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, T. Bojarski, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 714–715.

¹³ J. Gajda, *Prawo rodzinne i opiekuńcze. System Prawa Prywatnego*, t. 11, Kraków 2014, s. 169.

¹⁴ Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 roku, Dz.U. 1998, nr 51, poz. 318 i 319).

ranicznego. Wynika z tego na przykład, że małżeństwo zawarte w Polsce (podobnie w wielu innych krajach), przez obywatela RP i osobę wywodzącą się z kraju muzułmańskiego, może nie być uznany przez rodzime prawo tego obcokrajowca. Należy przez to rozumieć, że związek małżeński zawarty między takimi osobami będzie uznawany w znakomitej większości krajów świata, jednak w kraju małżonka (najczęściej będzie to jednak mężczyzna) wywodzącego się z kultury islamu, zarówno kobiecie jak i ich wspólnym dzieciom nie będą przysługiwały prawa wynikające z faktu pozostawania w związku małżeńskim. O ile wspólne dzieci mogą zostać uznane przez ojca za swoje, to do uznania związku małżeńskiego koniecznym będzie ponowne jego zawarcie zgodnie z miejscowo obowiązującym prawem.

Waloru prawnego związku małżeńskiego nie posiada małżeństwo zawarte dla pozorów np. w ramach odgrywanego przedstawienia. Na dzień dzisiejszy ugruntowana została jednak linia orzecznicza w zakresie uważanego do niedawna za małżeństwo pozorowane, mającego na celu legalizację pobytu cudzoziemca w Polsce. Błędne przeświadczenie o nieważności takiego małżeństwa wynikało z treści art. 83 KC¹⁵, zgodnie z którym *nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów*. Jednak pozorność, jako wada oświadczenia woli nie została włączona do prawa rodzinnego¹⁶ i nie znajduje zastosowania w omawianym przypadku. Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy już w roku 1956 stwierdzając: *przez oświadczenie przed urzędnikiem stanu cywilnego nawiązuje się małżeństwo również w wypadku złożenia go bez woli nawiązania pożycia małżeńskiego*¹⁷, a które wielokrotnie było powtarzane w rodzimym orzecznictwie i piśmiennictwie. Co za tym idzie, małżeństwo zawarte „dla pozorów”, w opisanym powyżej kazusie jest ważnym. Nie znajduje w tym przypadku zastosowania również zasada obowiązująca w prawie kanonicznym i koranicznym mówiąca o nieważności małżeństwa nieskonsumowanego.

Odrębną kwestią są czynności zmierzające do zawarcia związku małżeńskiego, do którego jednak z różnych przyczyn nie dochodzi. Na gruncie prawa krajowego, w tym przypadku zachowanie sprawcy, polegające na przygotowaniu do zawarcia związku, nie jest karalnym. Dotyczy to takich czynności jak: oświadczyzny, zaręczyny, zapowiedzi, przygotowanie przyjęcia weselnego itp. Zachowania takie mogą natomiast wyczerpywać znamiona przestępstwa określonego w art. 286 kk (oszustwo matrymonialne), a w niektórych przypadkach również art. 270, 272, 273 kk (fałszowanie dokumentów, poświadczenie nieprawdy) i innych. Jednak w sytuacji, gdy sprawca bezpośrednio zmierza do zawarcia związku bigamicznego np. składając dokumenty w Urzędzie Stanu Cywilnego, kancelarii kościoła lub związku wyznaniowego, podlega odpowiedzialności karnej w związku z usiłowaniem popełnienia przestępstwa bigamii (art. 13 § 1 KK w zw. z art. 286 KK).

Zgodnie z obecnie obowiązującą ustawą karną nie został w niej wyodrębniony przypadek bigamii biernej. Warto jednak wskazać, że osoba stanu wolnego, która wiedziała, iż zawiera związek małżeński z bigamistą może być sądzona na zasadach ogólnych (art. 21

¹⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku, *Kodeks cywilny*, Dz.U. 2020, nr 0, poz. 1740 ze zm.

¹⁶ K. Pietrzykowski, *Wpływ wad oświadczenia woli nupturientów na ważność małżeństwa*, Warszawa 2010, s. 249,

¹⁷ Wyrok SN z 2 maja 1959 roku, 2 CR 219/58, RPEiS 1960, Nr 3, s. 286

§ 2 i 3 KK), za współudział w popełnieniu przestępstwa, pomocnictwo lub podżeganie. Przepisy dopuszczają jednak w tym wypadku możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary¹⁸.

W powszechnej świadomości przestępstwo bigamii jest przestępstwem trwałym, tzn. trwającym tak długo, jak długo trwa „związek bigamiczny”, tymczasem sam fakt trwania w związku bigamicznym nie jest przestępstwem. Spenalizowanym zostało jedynie zachowanie polegające na czynności zawarcia związku. W doktrynie prawnej przyjmuje się, że bigamia jest jedynie przestępstwem o skutkach trwałych. Konsekwencją tego jest przyjęcie, że termin przedawnienia bigamii biegnie od daty zawarcia drugiego małżeństwa, nie zaś np. od daty unieważnienia związku bigamicznego¹⁹. Zastosowanie mają tu wprost przepisy Kodeksu karnego (art. 101-107 KK). Co za tym idzie, osoba długotrwale pozostająca w związku bigamicznym, może nie zostać pociągnięta do odpowiedzialności karnej wskutek zastosowania instytucji przedawnienia. Co więcej, samo małżeństwo bigamiczne może stać się „pełnoprawnym” w wyniku niemożności zastosowania procedury unieważnienia na przykład w sytuacji ustania pierwszego małżeństwa²⁰. Należy również pamiętać, że na gruncie prawa cywilnego i prawa rodzinnego, zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, małżeństwo bigamiczne rodzi wszelkie skutki „ważnego” związku małżeńskiego, aż do chwili uprawomocnienia wyroku orzekającego jego unieważnienie²¹. Z takiego stanu rzeczy wynika, iż w momencie umocowania prawnego małżeństwa zawartego jako bigamiczne, skutki dla osób w niego wchodzących, jak i osób trzecich mających interes prawny w tym zakresie, będą takie jak gdyby wcześniejszy związek uległ ustaniu np. w wyniku śmierci współmałżonka (z pierwszego małżeństwa). W takiej sytuacji rozwiązania prawne w zakresie własności majątku, prawa spadkowego, opiekuńczego czy alimentacyjnego są dość jasne i nie budzą wątpliwości. Inaczej wygląda sytuacja osoby biernie wchodzącej w związek bigamiczny oraz dzieci narodzonych z takiego związku, w sytuacji, kiedy pierwsze małżeństwo trwa. W praktyce, w takiej sytuacji związek nie rodzi żadnych skutków prawnych właściwych dla legalnego małżeństwa. Związek bigamiczny nie jest małżeństwem i przy rozstrzygnięciach prawnych, dotyczących zagadnień wspomnianych wyżej, w pierwszej kolejności powinno zapaść postanowienie o unieważnieniu małżeństwa bigamicznego, a w jego następstwie kolejne rozstrzygnięcia. Należy jednak zaznaczyć, iż majątek wspólny nabyty podczas związku bigamicznego stanowi własność wspólną w częściach równych lub odmiennie ustalonych obojga jego członków, przy czym małżonek z pierwszego (właściwego) związku będzie miał prawo do majątku bigamisty w częściach wynikających ze wspólności małżeńskiej, chyba, że taka została zniesiona. Jednak (...) *może się zdarzyć, że małżeństwo bigamiczne nie zostanie unieważnione, a spadkodawca pozostawi w chwili śmierci dwóch małżonków. (...) Udział spadkowy przewidziany dla małżonka przypadnie wówczas, jak się wydaje, pozostawionym małżonkom w częściach równych*²².

¹⁸ I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak i inni, *Nowe kodeksy karne z 1997 r – z uzasadnieniami*, Warszawa 1998, s. 197.

¹⁹ J. Sliwowski, *Prawo karne*, Warszawa 1979, s. 420.

²⁰ B. Dobrzański, J. Ignatowicz (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 1975, s. 50.

²¹ Wyrok SA w Katowicach z dnia 16 marca 2006 r. II AKa 61/2006, LexPolonica nr 1268554.

²² J.S. Piątowski, H. Witczak, A. Kawalko, *Pojęcie, funkcje i źródła prawa spadkowego*, Lublin 2015, s. 273.

Stosunkowo klarownie przedstawia się sprawa unieważnienia małżeństwa bigamicznego, które zapada w drodze prawomocnego orzeczenia sądowego. Należy jednak podkreślić, że w polskim prawie nie zostało przewidziane unieważnienie małżeństwa bigamicznego „z urzędu”, dlatego musi ono nastąpić z inicjatywy uprawnionych do tego podmiotów. Z wnioskiem o unieważnienie małżeństwa bigamicznego może wystąpić każdy, kto ma w tym interes prawny (art. 13 § 2 KRO), a w szczególności: „małżonkowie” związku bigamicznego i dzieci narodzone z tego związku, adoptowane i przysposobione oraz małżonek i dzieci z poprzedniego małżeństwa²³. Przyjąć należy, że interes prawny w takim przypadku mogą mieć również rodzice i rodzeństwo osób wymienionych wyżej. Na zasadach ogólnych z wnioskiem takim może również wystąpić prokurator (art. 22 KRO). Nawiązując jednak do polskich doświadczeń w tym zakresie, przyznać należy, że osoby uprawnione nie zawsze występują z wnioskiem o unieważnienie małżeństwa, a prokurator nie mając wiedzy o zaistniałym zdarzeniu, nie może tego uczynić. Sytuacja taka może jednak w przyszłości rodzić szereg komplikacji, szczególnie w zakresie dziedziczenia majątku.

Zakończenie

Podsumowując warto odwołać się do wyników badań amerykańskiego antropologa George'a Petera Murdocka, który stwierdził, że spośród zbadanych przez niego ponad 850 kultur ludzkich, monogamia uchodzi za normę w zaledwie 16 procentach wszystkich społeczności. „Ludzka kreatywność nie ogranicza się do jednego modelu małżeństwa” – pisze antropolog prof. Waldemar Kuligowski w książce *„Drugi mąż czwartej żony. Małżeństwa świata”* i opisuje różne jego formy. Niemniej ta różnorodność i kreatywność nie zawsze jest zgodna z historycznie i kulturowo przyjętymi obyczajami obowiązującymi w naszym kraju, a również chronionymi przez odpowiednie uregulowania prawne, gdzie monogamiczność małżeństwa uznawana jest za podstawową zasadę porządku prawnego, którego naruszenie wiąże się z konsekwencjami natury prawno-karnej i społecznej.

²³ B. Dobrzański, J. Ignatowicz ..., s. 50; wyr. SN z 3.2.1970 r., II CR 517/69, OSNCP 1971, Nr 2, poz. 26.

Bibliografia

- Dobrzański B., Ignatowicz J. i inni, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 1975.
- Fredrich-Michalska I., Stachurska-Marcińczak B. i inni, *Nowe kodeksy karne z 1997 r. – z uzasadnieniami*, Warszawa 1998.
- Grześkowiak A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Ignatowicz J., Nazar M., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2016.
- Kucia B., *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Marek A., *Kodeks karny*, Prokuratura i Prawo 5, Warszawa 2007.
- Piątowski J.S., Witczak H., Kawalko A., *Pojęcie, funkcje i źródła prawa spadkowego*, Lublin 2015.
- Pietrzykowski K., *Wpływ wad oświadczenia woli nupturientów na ważność małżeństwa*, Warszawa 2010.
- Stefański R.A., *Kodeks karny*, wyd. 2, Warszawa 2015.
- Szewczyk M., Michalska-Warias A. i inni, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Śliwowski J., *Prawo karne*, Warszawa 1979.

Wykaz aktów prawnych i wyroków:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku, Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.
- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, z 28 lipca 1993 roku, Dz.U. 1998, nr 51, poz. 318 i 319.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny*, Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553 ze zm., art. 206.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku, *Kodeks cywilny*, Dz.U. 2020, nr 0, poz. 1740 ze zm.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, Dz.U. 2020, nr 0, poz. 1359 ze zm.
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 roku, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Dz.U. 2015, nr 0, poz. 1792 ze zm.
- Wyrok SN z 2 maja 1959 roku, 2 CR 219/58, RPEiS 1960, Nr 3, s. 286.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 16 marca 2006 r. II AKa 61/2006, LexPolonica nr 1268554.
- Wyrok SN z 3 lutego 1970 roku, II CR 517/69, OSNCP 1971, Nr 2, poz. 26.

Źródła internetowe:

- statystyka.policja.pl › download › 20Statystyka.
<http://www.zielona-gora.po.gov.pl/index.php?id=3&ida=6730>.

Jan Doroszczak

Bigamia jako zagrożenie czasów globalizacji w ujęciu prawno-społecznym

Artykuł przedstawia uregulowania prawne obowiązujące w polskim systemie prawnym w zakresie bigami i zagrożenia prawno-społeczne wynikające z możliwości popełnienia tego przestępstwa. Wskazuje na różnorodność prawną i kulturową społeczności imigracyjnych. Kazuistycznie przedstawiona w artykule problematyka została omówiona w oparciu o aktualnie obowiązujące zasady i przepisy prawa karnego, prawa rodzinnego, prywatnego prawa międzynarodowego i prawa cywilnego.

Słowa kluczowe: rodzina, małżeństwo, bigamia, przestępstwo.

Bigamy as a threat of globalization in legal and social perspective

The article presents legal regulations in force in the Polish legal system concerning bigamy and legal and social threats resulting from the possibility of committing this crime. It points out the legal and cultural diversity of immigrant communities. The case-studies presented in the article are discussed on the basis of the current principles and provisions of criminal law, family law, private international law and civil law.

Keywords: family, marriage, bigamy, crime.

Translated by Jan Doroszczak

